تشریح الگوی موفق جمهوری اسلامی ایران در مسیر تحقق وحدت اسلامی/ گفتمان وحدت اسلامی باید از مرحله گفت‌وگو به میدان عمل برسد

دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی با تشریح الگوی موفق جمهوری اسلامی ایران در مسیر تحقق وحدت اسلامی، پنج گام اساسی این مدل را شامل «مفهوم‌سازی و تولید پیام»، «سازماندهی و تیم‌سازی»، «گفتمان‌سازی»، «شبکه‌سازی» و «تحریک اجتماعی» تشریح کرد.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حمید شهریاری، دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، در مراسم اختتامیه چهلمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی که صبح امروز در حرم رضوی برگزار شد، با اشاره به تلاش‌های صورت‌گرفته در مسیر تحقق وحدت اسلامی اظهار داشت: در فرصتی که در اختیار بنده قرار گرفته است، بدون مقدمه پنج نکته را به عنوان پنج گام اساسی در مدل توفیقی امام شهید برای تحقق وحدت اسلامی بیان می‌کنم.

وی افزود: امروز ما در ایران شاهد یک مدل موفق در زمینه وحدت اسلامی هستیم و برگزاری این کنفرانس یکی از بارزترین نتایج و جلوه‌های این اندیشه به شمار می‌رود.

شهریاری با تشریح این مدل گفت: گام نخست، مفهوم‌سازی و تولید پیام است؛ به این معنا که پیام مورد نظر با کلیدواژه‌های مشخص تولید و برای آن، نشان‌سازی و نمادپردازی صورت گیرد.

وی ادامه داد: گام دوم، سازماندهی و تیم‌سازی برای ارسال پیام است؛ چراکه برای انتقال مؤثر یک پیام، نیازمند مجموعه‌ای منسجم و سازمان‌یافته هستیم که بتواند آن را دنبال و منتقل کند.

دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، گام سوم را گفتمان‌سازی عنوان کرد و گفت: در این مرحله باید پیام در میان نخبگان به گردش درآید تا آنان بتوانند آن را با یکدیگر تبادل و درباره آن گفت‌وگو کنند.

وی افزود: گام چهارم، شبکه‌سازی است؛ شبکه‌ای که بتواند پیام را از سطح نخبگان به عموم جامعه هدایت کرده و آن را در میان اقشار مختلف جامعه سرایت دهد.

دکتر شهریاری در تشریح گام پنجم اظهار داشت: در نهایت، گام پنجم تحریک اجتماعی در میدان عمل و به منصه ظهور رساندن آن فکر و پیام در صحنه عملی و میدانی است.

وی تأکید کرد: این پنج گام، چارچوبی برای تبدیل یک اندیشه و پیام به یک حرکت اجتماعی و عملی در مسیر تحقق وحدت اسلامی به شمار می‌رود.

دکتر شهریاری با تشریح مراحل تحقق وحدت اسلامی اظهار داشت: برای اینکه یک مفهوم در جامعه و در عرصه جهانی به یک جریان تبدیل شود، صرف بیان آن کافی نیست؛ بلکه باید برای آن مفهوم‌سازی، سازماندهی، گفتمان‌سازی، شبکه‌سازی و در نهایت حرکت اجتماعی ایجاد شود.

وی با اشاره به اهمیت «نشان‌سازی» و «برندینگ» در ادبیات امروز گفت: باید کاری کرد که وقتی کلمه «وحدت اسلامی» مطرح می‌شود، در ذهن مخاطبان جایگاه مشخص و شناخته‌شده‌ای داشته باشد. این امر نیازمند مفهوم‌سازی دقیق است؛ یعنی باید اجزای مفهومی وحدت اسلامی، مؤلفه‌ها و گام‌های تحقق آن در نظریه و عمل به‌صورت روشن تبیین شود.

شهریاری ادامه داد: پس از مفهوم‌سازی، گام دوم، سازماندهی و تیم‌سازی است. اگر نظریه‌ای تولید شود اما سازوکاری برای پیگیری و تحقق آن در میدان وجود نداشته باشد، آن نظریه نمی‌تواند به مرحله

عمل برسد.

وی افزود: امام شهید ما برای تحقق نظریه وحدت اسلامی، اقدام به تأسیس یک سازمان کرد و مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برای دنبال کردن این مفهوم شکل گرفت. در جهان اسلام پیش از آن نیز تجربه‌هایی مانند دارالتقریب مصر وجود داشت، اما این حرکت به دلایل مختلف متوقف شد؛ بنابراین تشکیل یک سازمان و ایجاد یک تیم و شبکه انسانی برای پیشبرد اهداف نظریه وحدت اسلامی، گام مهمی در این مسیر بود.

دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، گام سوم را گفتمان‌سازی دانست و تصریح کرد: پس از شکل‌گیری سازمان، این پرسش مطرح می‌شود که این سازمان باید چه کاری انجام دهد. نخستین مأموریت، گفتمان‌سازی است؛ یعنی نظریه وحدت اسلامی نباید صرفاً سخن یک نظریه‌پرداز باشد، بلکه باید نخبگان درباره آن سخن بگویند، محتوا تولید کنند و اجزای محوری آن را بازخوانی و تبیین کنند.

شهریاری با اشاره به استمرار این روند از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی گفت: گفتمان وحدت اسلامی در طول دهه‌های گذشته بارها و در مناسبت‌های مختلف تبیین و تکرار شده است. ایشان در پاسخ به این پرسش که چرا بر مسئله وحدت اسلامی تأکید و این واژه بارها تکرار می‌شود، بر ضرورت مقابله مستمر با تلاش دشمنان برای ایجاد تفرقه میان مسلمانان تأکید کرده‌اند.

وی ادامه داد: نشانه موفقیت گفتمان‌سازی آن است که اندیشه‌ای که شما تولید کرده‌اید، از زبان افرادی بازگو شود که حتی مستقیماً با آنان سخن نگفته‌اید. مانند صدایی که به کوه می‌خورد و بازمی‌گردد؛ اگر یک پیام و اندیشه در جامعه منتشر شود و پس از مدتی از زبان دیگران بازگشت پیدا کند، نشان‌دهنده شکل‌گیری گفتمان است.

شهریاری با اشاره به نمونه‌هایی از گسترش گفتمان وحدت اسلامی در جهان اسلام گفت: این گفتمان در برخی کشورهای اسلامی نیز شکل گرفته و نمونه‌های آن را می‌توان مشاهده کرد.

وی با اشاره به تشکیل «مجلس حکمای مسلمین» در سال ۲۰۱۴ و برگزاری نخستین نشست‌های آن در قاهره اظهار داشت: این مجموعه با هدف ترویج چنین گفتمانی میان مسلمانان شکل گرفت و نشان داد که گفتمان تقریب و وحدت اسلامی در میان بخشی از نخبگان جهان اسلام مورد توجه قرار گرفته است.

دبیرکل مجمع تقریب همچنین به برگزاری نشست‌ها و کنفرانس‌هایی در کشورهای مختلف اسلامی اشاره کرد و

گفت: در سال‌های اخیر در کشورهایی مانند مصر، عربستان و ترکیه نیز نشست‌هایی با حضور علما و اندیشمندان مسلمان برگزار شده که در آنها موضوعاتی مطرح شده است که سال‌ها در گفتمان تقریب مذاهب اسلامی بر آنها تأکید داشته‌ایم.

وی با اشاره به برگزاری نشست‌هایی در عربستان با موضوع «بناء الجسور بین المذاهب الاسلامیه» گفت: کسانی که در گذشته حاضر نبودند پیروان دیگر مذاهب اسلامی را به رسمیت بشناسند، امروز از آنان برای حضور در چنین نشست‌هایی دعوت می‌کنند. این تغییر را باید به‌عنوان نشانه‌ای از تحول در گفتمان جهان اسلام مورد توجه قرار داد.

شهریاری همچنین با اشاره به نمونه‌هایی از اظهارات علمای جهان اسلام درباره ضرورت پرهیز از تفرقه گفت: این تحولات نشان می‌دهد پیام وحدت اسلامی که از سوی امام شهید و رهبر معظم انقلاب اسلامی مطرح و تبیین شده، در حال بازگشت و بازخوانی در بخش‌هایی از جهان اسلام است.

وی گام چهارم را «شبکه‌سازی» عنوان کرد و گفت: اگر علما میان خود به وحدت برسند، اما مردم این وحدت را نپذیرند و در زندگی اجتماعی خود آن را بازخوانی و عملی نکنند، وحدت اسلامی به معنای واقعی محقق نشده است.

دبیرکل مجمع تقریب افزود: باید گفتمان از میان نخبگان به کف جامعه منتقل شود و برای این منظور لازم است هسته‌های انسانی شکل بگیرند؛ افرادی که بتوانند مانند یک رسانه، پیام وحدت را به نقاط مختلف جامعه و جهان منتقل کنند.

شهریاری با اشاره به نقش فناوری‌های نوین ارتباطی در این عرصه اظهار داشت: طی حدود ۱۵ سال گذشته توسعه فناوری‌های نوین، شبکه‌سازی را تسهیل کرده است و امروز انسان‌رسان‌ها و افرادی که در فضای مجازی دنبال‌کنندگان گسترده دارند، می‌توانند در انتقال این گفتمان نقش مهمی ایفا کنند.

وی گفت: در چهلمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی برای نخستین بار حدود ۱۰ نفر از فعالان و چهره‌های دارای مخاطبان میلیونی از کشورهای مختلف دعوت شدند تا بتوانند در گسترش این گفتمان نقش‌آفرینی کنند.

شهریاری در ادامه پنجمین گام را «حرکت اجتماعی» دانست و تأکید کرد: صرف سخن گفتن و توضیح دادن درباره وحدت کافی نیست؛ وحدت اسلامی باید در میدان عمل نیز دیده شود.

وی با تفکیک «مفهوم سلبی» و «مفهوم ایجابی» وحدت اسلامی گفت: برای تحقق وحدت، یک سلسله اقدامات را نباید انجام داد و در مقابل، مجموعه‌ای از اقدامات نیز باید صورت گیرد.

دبیرکل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی با اشاره به بخش سلبی وحدت اظهار داشت: توهین، نزاع، ترور، تکفیر و جنگ میان کشورهای اسلامی از جمله اموری است که نباید در جامعه اسلامی شکل بگیرد.

وی با اشاره به فتوای امام شهید درباره حرمت توهین به مقدسات مذاهب اسلامی گفت: این فتوا اهمیت بسیار زیادی دارد و یکی از نشانه‌های مهم در مفهوم‌سازی وحدت اسلامی است. مذاهب اسلامی نباید به مقدسات یکدیگر توهین کنند و مسلمانان نیز نباید یکدیگر را تکفیر کنند.

شهریاری افزود: بر اساس روایات فریقین، کسی که شهادتین را بر زبان می‌آورد، مسلمان است و جان و مال او حرمت دارد؛ بنابراین تکفیر مسلمانان با مبانی اسلامی سازگار نیست.

وی در تشریح بخش ایجابی وحدت اسلامی گفت: اگر می‌خواهیم وحدت در عمل تحقق پیدا کند، باید در مسیر نیکی و خدمت به دیگر اعضای امت اسلامی گام برداریم؛ به تعبیر امروز، باید کالاها و خدمات مرتبط با این مفهوم تولید و ارائه شود.

دبیرکل مجمع تقریب با اشاره به حمایت از مردم فلسطین اظهار داشت: هنگامی که مردم فلسطین با کمبود آب، غذا، مسکن و فشارهای اقتصادی و محاصره مواجه هستند، جامعه اسلامی باید برای کمک به آنان وارد میدان شود. منابع مالی، امکانات و ظرفیت‌های انسانی جهان اسلام باید در جایی که نیاز وجود دارد، به کمک مسلمانان بیاید.

وی افزود: حمایت از غزه و پیش از آن حمایت از مردم بوسنی، از جمله نمونه‌هایی است که با همین نگاه صورت گرفته است؛ زیرا مسئله، مذهب افراد نیست، بلکه حمایت از انسان‌ها و اعضای امت اسلامی در هنگام نیاز است.

شهریاری در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به تحولات منطقه و مقاومت در برابر رژیم صهیونیستی گفت: به اعتقاد من، یکی از دلایل هجمه‌هایی که علیه جمهوری اسلامی ایران صورت گرفته، نقش ایران در حمایت از مردم فلسطین و لبنان و تلاش برای تحقق وحدت اسلامی در میدان عمل است.

وی افزود: اگر گفتمان وحدت اسلامی تنها در سطح سخن باقی بماند، تأثیر آن محدود خواهد بود؛ اما هنگامی که این گفتمان در میدان عمل به حمایت از ملت‌های مظلوم و مقابله با ظلم تبدیل شود، آثار آن آشکار خواهد شد.

دبیرکل مجمع تقریب با اشاره به نقش امام شهید در حمایت از مقاومت فلسطین و لبنان اظهار داشت: در نگاه ایشان، مردم مظلوم فلسطین باید توان دفاع از خود را داشته باشند و محور مقاومت نیز بر همین اساس شکل گرفت.

وی ادامه داد: تجربه مقاومت نشان داد که گفتمان وحدت اسلامی می‌تواند از عرصه نظری به میدان عمل منتقل شود و به الگویی برای مقابله با سلطه و استکبار تبدیل شود.

شهریاری در پایان با تأکید بر مسئولیت ملت‌ها و دولت‌های اسلامی گفت: امروز هم ملت‌های مسلمان و هم دولت‌های اسلامی مسئولیت دارند که قدرتمند شوند و ضعف از خود نشان ندهند.

وی خطاب به میهمانان خارجی چهلمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی گفت: مسیری که ما طی کرده‌ایم باید در کشورهای دیگر نیز دنبال شود؛ یعنی مفهوم‌سازی، سازماندهی، گفتمان‌سازی، شبکه‌سازی و در نهایت آوردن این شبکه به میدان عمل.

دبیرکل مجمع تقریب خاطرنشان کرد: برخی کشورها ممکن است در مرحله گفتمان‌سازی متوقف مانده باشند و نتوانند گفتمان خود را به عمل تبدیل کنند؛ اما تجربه جمهوری اسلامی ایران و جریان مقاومت نشان داده است که می‌توان یک گفتمان را از مرحله نظری به عرصه عمل منتقل کرد.

شهریاری تأکید کرد: الگوی وحدت اسلامی در نظریه و عمل، در تجربه مقاومت قابل مشاهده است و این تجربه می‌تواند برای آینده جهان اسلام مورد استفاده قرار گیرد.

وی در پایان اظهار داشت: به برکت خون شهدا و مجاهدت‌های صورت‌گرفته، امیدواریم گفتمان وحدت اسلامی در سراسر جهان گسترش یابد و امت اسلامی بتواند در برابر تهدیدها و فشارهای دشمنان، مسیر همبستگی و اقتدار را دنبال کند.